

Steun in de bajes

De relatie tussen sociale steun, kindermishandeling en gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten

Muskens, C. B.

Veerhuis 118

2313 KT Leiden

0654362284

c.b.muskens@umail.leidenuniv.nl

charlottesuskens@gmail.com

Master Forensische Gezinspedagogiek

Studentnummer: 1752855

Studiejaar: 2017

Studiebelasting: 20.0 EC

Inleverdatum: 22 december 2017

Prof. dr. L. R. A. Alink

Wassenaarseweg 52

2333 AK Leiden

+31 71 527 3432

alinkra@fsw.leidenuniv.nl

Dr. S. M. C. van der Veek

Wassenaarseweg 52

2333 AK Leiden

+31 71 527 3767

sveek@fsw.leidenuniv.nl

Universiteit Leiden

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie ‘Steun in de bajes’. Deze is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Forensische Gezinspedagogiek aan de Universiteit Leiden.

Vanaf oktober 2016 tot en met maart 2017 heb ik meegewerkt aan een retrospectief dossieronderzoek van ‘De Bascule, kinder- en jeugdpsychiatriecentrum’ in Amsterdam. Het onderwerp bestond uit de toetsing van risicotaxatie-instrumenten van delinquente jongeren in Nederland. Samen met een onderzoeksgroep heb ik een half jaar intensief gewerkt om het onderzoek op te zetten. Mijn interesse in dit onderwerp is begonnen tijdens een praktijkstage bij de justitiële jeugdinrichting ‘Teylingereind’ in 2012. Ik werkte hier als groepsleider op een speciale zorggroep met kwetsbare jongeren die kampten met hechtingsstoornissen, sociaal-cognitieve achterstanden en andere ontwikkelingsproblematiek. Wekelijks kwam ik in aanraking met geweld en moest ik hierop anticiperen. Ik leerde een andere kant kennen van de jongens waardoor ik begrip kreeg voor hun situatie en achtergrond. De ervaring in het werken met deze doelgroep heeft mijn motivatie vergroot om mijn scriptie te schrijven over beschadigde jongeren in een gesloten kader.

Toen ik eind maart 2017 de vakken van mijn master had afgerond durfde ik eindelijk te erkennen dat ik het WO-niveau aankon. Ik ben namelijk gestart met een HBO-studie; Sociaal Pedagogische Hulpverlening. Hierna ben ik begonnen aan de premaster Pedagogische Wetenschappen. Vooral statistiek was voor mij een struikelblok. Toen ik dus eindelijk kon starten met het schrijven van mijn scriptie had ik al wat bergen overwonnen. Uiteraard ging dit ook niet altijd even makkelijk. Het worstelen met de dataset, een verhuizing en verandering van begeleidster zijn wat voorbeelden. Maar het is zover, mijn afstudeerscriptie is klaar.

Ik wil graag stilstaan bij de mensen die mij de afgelopen periode enorm hebben gesteund. Ten eerste wil ik graag mijn scriptiebegeleiders bedanken: Claudia Werner en Lenneke Alink. Jullie adviezen en begeleiding hebben mij geholpen om de juiste richting te kiezen en te blijven volgen. Ten tweede wil ik graag Anneke Kleeven, Odile Raat, Dejan Jakovljevic, Dominique Scholten en Milou Ronkes Agerbeek bedanken. Niet alleen voor hun tomeloze inzet tijdens het onderzoek, maar zeker ook voor de gezellige tijd die wij samen hadden (en af en toe nog hebben)! Ten derde wil ik graag een aantal vrienden bedanken: Stephan Diek, Eva van Leeuwen en Charlotte van Hal, bedankt voor de vele studiesessies, momenten van steun en alle kopjes koffie. Ook mijn oud-huisgenootje Ria van Zanten en de bijbehorende vriendinnengroep: bedankt voor alle momenten van geruststelling en ontspanning. Tot slot wil ik graag mijn ouders en broer bedanken, ik weet dat ik altijd bij hen terecht kan.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Charlotte Muskens, Leiden, 22 december 2017

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
Steun in de bajes.....	5
Methode.....	12
Resultaten.....	17
Discussie.....	21
Referenties.....	25
Bijlage	32

Samenvatting

The goal of this study was to examine the relationship between child maltreatment and aggression of delinquent adolescent boys and the moderation effect of social support in this context. The expectation was that support would be related to violent behavior of maltreated delinquents during detention. This study examined 32 male delinquents between the age of 15-22 years old who had a history of aggressive behavior. The 'Manual for the Structured Assessment of Violence Risk in Youth' (SAVRY) was used to define maltreatment during childhood up to 12 years old. The 'Structured Assessment of Protective Factors for violence risk – Youth Version' (SAPROF-YV) was used to measure social support from parents, peers and other important relationships during the first four months of detention. Aggressive behavior was also examined during the first four months of detention and existed of verbal or physical violence to a fellow delinquent or employee. The information about maltreatment, delinquency and violent behavior was derived from personal files from the juvenile prison, mostly juridical. The results show an effect of social support and child maltreatment. Delinquent adolescent boys with a history of child maltreatment experience less social support than delinquent boys without a history of child maltreatment. The results did not show any effect on aggressive behavior. Child maltreatment and social support did not have an effect on aggressive behavior, nor was the interaction between maltreatment and social support associated with aggressive behavior. When the measuring instruments are used to make a balance between risks and protective factors of violence behavior more delinquent adolescent boys can be treated adequately.

Keywords: Jeugddelinquentie, Sociale steun, Kindermishandeling, Geweld, SAVRY, SAPROF-YV.

Steun in de bajes

Jeugdcriminaliteit vormt een groot probleem voor de maatschappij, de omgeving maar ook voor de desbetreffende jongere. Om de kans op recidive in te schatten wordt er gebruik gemaakt van risicotaxaties. Hierbij wordt er een balans opgemaakt van risico- en beschermende factoren van een jongere. Naast het taxeren van recidive kan het gedrag van een delinquente adolescent ook ingeschat worden, waaronder gewelddadig gedrag. Geweld binnen een gesloten instelling komt veel voor. Dit kan ernstige gevolgen hebben voor de behandeling en ontwikkeling van de jongere. Een risicofactor voor geweld is kindermishandeling. Onderzoek wijst uit dat wanneer een jongere in de kindertijd te maken heeft gehad met mishandeling er een vergrote kans is van gewelddadig en delinquent gedrag op latere leeftijd (Garbarino & Plantz, 1986; Fagan, Hansen, & Jang, 1983; Widom, 1989). Een beschermende factor tegen geweld is sociale steun (Bales & Mears, 2008; Cochran, 2014; Hairston, 1988; Hill & Atkinson, 1988; Holt & Miller, 1972; Laub & Sampson, 1988). Het ervaren van steun van ouders, leeftijdsgenoten en anderen volwassenen kan beschermend werken tegen de negatieve gevolgen van kindermishandeling. Nog niet eerder is er onderzoek gedaan naar de verbanden tussen de risicofactor kindermishandeling en de beschermende factor sociale steun op gewelddadig gedrag tijdens hechtenis. Om verheldering te scheppen in deze complexe problematiek wordt er ingegaan op de relatie tussen mishandeling tijdens de kindertijd en uiting van geweld tijdens hechtenis van delinquente adolescenten. Bijgaand wordt er gekeken naar het effect van sociale steun op dit verband.

Jeugdcriminaliteit

Het thema jeugdcriminaliteit staat in Nederland vaak in de belangstelling. In de Tweede Kamer is het een veelbesproken onderwerp, in de media komen wekelijks nieuwsberichten voorbij en in de jeugdzorg is het dagelijkse kost. Het Ministerie van Veiligheid en Justitie is sinds 1986 bezig met onderzoek naar de aard van delicten, de daders en de ontwikkelingen die zich afspelen rondom jeugdcriminaliteit. Het aantal delicten is lastig vast te stellen omdat er vaak geen aangifte wordt gedaan. Een schatting in 2010 van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) geeft aan dat een kwart van alle meldingen wordt omgezet naar een feitelijke aangifte. De daders die bekend zijn binnen de jeugdcriminaliteit vormen zodoende slechts een deel van de daadwerkelijke populatie. Hiernaast bleek na een jarenlange stijging sprake te zijn van een afname in het aantal daders in de leeftijdsgroep van 12 tot 18 jaar van lichte en veelvoorkomende delicten zoals slaan zonder verwonding, diefstal op school en vandalisme. Het aantal geweldsmisdrijven zoals brandstichting, bedreiging met geweld en diefstal vergezeld met geweld nemen in deze groep licht af. Qua type delict vormt het plegen van geweldsdelicten de grootste groep (23%), blijkt uit een zelfrapportage-onderzoek (Van der Laan & Blom, 2010). In de oudere leeftijdsgroep van 18 tot 24 jaar is het aantal aangehouden verdachten en strafrechtelijke daders afgenomen. Geweldsmisdrijven blijven in deze groep min of meer stabiel (Van der Laan & Blom, 2010). Het aantal jongeren dat na

detentie opnieuw een strafbaar feit pleegt ligt hoog. In 2014 is bijna 60% van jeugdige delinquenten gerecidiveerd binnen twee jaar na uitstroom. Hiernaast pleegt 50% binnen twee jaar een ernstig delict waarvoor een strafoplegging van vier jaar (of meer) ofwel een voorwaardelijke hechtenis kan worden opgelegd (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, 2017).

Wanneer een jongere veroordeeld wordt tot detentie op last van een (kinder)rechter volgt een plaatsing in een Justitiële Jeugdinstelling (JJI). Binnen een JJI worden straffen en maatregelen uitgevoerd (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2014). Het verblijf in een JJI vindt plaats binnen bepaalde leefgroepen die zijn opgedeeld in kort- en langverblijfgroepen. De focus van het verblijf ligt op alledaagse verzorging en (her)opvoeding. Hiernaast ontvangen jongeren onderwijs, begeleiding en eventuele behandeling met als doel gedragsverandering (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2014, Lodewijks, 2007; Van der Helm, 2011). De basismethodiek die wordt toegepast in alle JJI's in Nederland is 'YOUTURN'. Dit is een combinatie van het 'Sociale Competentiemodel' en de interventie 'EQUIP' (Gibbs, Potter, & Goldstein, 1995; Vlaardingebroek, Hoeve, & Asscher, 2010). EQUIP is een peer-hulpprogramma voor delinquente jongeren en is een vorm van cognitieve gedragstherapie. Dankzij deze methodiek blijkt de kans op recidive te verminderen en worden verbeteringen in het gedrag van de jongeren zichtbaar (Leeman, Gibbs, & Fuller, 1993). EQUIP is gebaseerd op het 'positive peer culture' model (PPC) (Vorrath & Brendtro, 1985). Het uitgangspunt van PPC-model is om een negatieve groeps cultuur, die vaak in jeugdinstellingen voorkomt, om te zetten naar een positieve groeps cultuur waarin jongeren hulp bieden aan elkaar en leren om positieve interacties tot stand te brengen. Hiernaast wordt gewerkt aan denkfouten (sociaal-cognitieve verstoringen), sociale vaardigheden en morele ontwikkeling (Gibbs, 2003; Gibbs, Potter, Barriga, & Liao, 1996). Aan de hand van oefeningen worden de vaardigheden ontwikkeld en getoetst in moeilijke situaties, bijvoorbeeld een discussie zonder boos te worden (Brugman, Bink, Nas, & van den Bos, 2007). Naast vaardigheden, onderwijs en behandeling wordt er gewerkt met risicotaxaties om een inschatting te maken van het proces van gedetineerden, bepaalde gedragspatronen te ontdekken en het risico op recidive in te schatten.

Indien een jongere in een JJI wordt geplaatst wordt er zo spoedig mogelijk een risicotaxatie opgesteld. Tijdens het doorlopen van de fases van YOUTURN worden er meerdere risicotaxaties opgemaakt. Hierbij worden risico- en beschermende factoren afgewogen om zo toekomstig gewelddadig en/of delinquent gedrag in te schatten. De balans tussen risico- en beschermende factoren is van belang bij het nemen van besluiten omtrent de aard en intensiteit van de behandeling en om het niveau van veiligheid vast te stellen (de Vogel, de Rooter, Bouman, & de Vries Robbé, 2012). Hierdoor ontstaat een juiste afstemming van behandeling en vergroot de kans op het verminderen van geweldsincidenten tijdens en na detentie. Mede hierom is risicotaxatie een belangrijk onderdeel ten behoeve van behandeling binnen JJI's (Viljoen, Viljoen, Nicholls, & de Vries Robbé, 2016). Door niet alleen te kijken naar risicofactoren maar ook naar beschermende factoren kunnen voorspellingen zorgvuldiger tot stand komen. Hierbij kan het voor grotere motivatie zorgen bij zowel medewerkers

als jongeren zelf om meer aandacht te besteden aan positieve, beschermende elementen (de Vogel, de Ruiter, Bouman, & de Vries Robbé, 2012).

Geweld tijdens hechtenis

Naast de inschatting van recidive kan risicotaxatie ook bijdragen aan de voorspelling van gewelddadig gedrag binnen een JJI (de Vogel, de Ruiter, Bouman, & de Vries Robbé, 2012). Gewelddadig gedrag tijdens hechtenis is een groot probleem binnen gesloten jeugdzorginstellingen. Vaak worden jongeren in hechtenis geplaatst vanwege gewelddadig en antisociaal gedrag. Echter kan een instituut zoals een jeugdgevangenis ook een risicofactor vormen voor gewelddadig gedrag. Er zitten negatieve effecten aan opsluiting van een adolescent. Agressief gedrag kan veroorzaakt worden door middel van onderdrukking door medewerkers, het gebrek aan veiligheid binnen de groep en agressie van leeftijdsgenoten (Eltink, Van der Helm, Wissink, & Stams, 2015). Medewerkers van gesloten instellingen krijgen veelvuldig te maken met bedreigingen en fysiek geweld. Zij kunnen reageren met strikte discipline en fysieke controle wat niet ten goede komt aan de behandeling van de jongeren (Lipsey, 2009). Jongeren met ernstige gedrags- en/of psychische problematiek hebben moeite met het omgaan met discipline en kunnen hierop reageren met geweld (Ashkar & Kenny, 2008). Hiernaast blijkt dat adolescenten elkaar negatief kunnen beïnvloeden wanneer zij in een JJI verblijven. Het uiten van slecht gedrag kan een ander aansteken (Osgood & O'Neill Briddell, 2006). Naarmate delinquente jongens ouder worden laten zij over het algemeen minder fysiek geweld zien (Nagin & Tremblay, 1999). Dit kan betekenen dat er tijdens de start van een detentie jongeren meer geweld laten zien dan naarmate zij langer vastzitten.

Er zijn verschillende onderzoeken verricht naar de risicofactoren voor het ontwikkelen van gewelddadig gedrag van jongeren (Farrington, 1995; Loeber, Farrington, Stouthamer-Loeber, Moffitt, & Caspi, 1998; Moffitt, Caspi, Rutter, & Silva, 2001). Vanuit de neurobiologische wetenschap wordt consistent bewijs gevonden dat het genetische risico op delinquentie en geweld van adolescenten grotendeels afhankelijk is van de omgeving. Het genetische risico wordt versterkt voor personen met een laag niveau van sociale controle, hieronder wordt verstaan een onveilige vorm van gehechtheid, weinig discipline voor school en opgroeien in een benadeelde wijk (Liu, Li, & Guo, 2015). Wanneer er sprake is van een lage vorm van ouderlijke toezicht kan dit bijdragen aan gewelddadig gedrag en delinquentie (Henneberger, Durkee, Truong, Atikins, & Tolan, 2013). De omgeving speelt dus een kritische rol wat betreft het ontwikkelen van gewelddadig gedrag. Een omgevingsfactor die een invloed kan hebben op gewelddadig gedrag is kindermishandeling. Mishandeling in de kindertijd vormt een verhoogd risico voor agressie en delinquentie op latere leeftijd (Fesbach, 1980; Kakar, 1996; Smith, & Thornberry, 1995; Stouthamer-Loeber, Loeber, Homish, & Wei, 2001). Jongeren met een geschiedenis van mishandeling hebben een groter risico op delinquent gedrag en conflicten met autoriteiten dan jongeren die geen verleden hebben met mishandeling (Stouthamer-Loeber, Loeber, Homish, & Wei, 2001). Hiernaast blijkt dat misbruik of verwaarlozing verband houdt met misdrijven

en ander probleemgedrag tijdens de adolescentie (Smith & Thornberry, 1995). Uit recent onderzoek komt naar voren dat kindermishandeling agressief en antisociaal gedrag voorspelt op 21-jarige leeftijd (Grotevant et al., 2006). Tevens blijkt uit ander onderzoek, waarbij gebruik is gemaakt van zelfrapportages, dat mishandeling in de kindertijd verband heeft met strafbare feiten op latere leeftijd (Fagan, 2003). Uit de literatuur komt naar voren dat gewelddadig gedrag een groot probleem is. Zowel voor als tijdens hechtenis kan dit ernstige gevolgen hebben voor de ontwikkeling. Binnen een JJI kunnen adolescenten het negatieve gedrag bij elkaar versterken en dit kan nadelig zijn voor behandeling en ontwikkeling van de jongeren. Kindermishandeling heeft een duidelijk verband met geweld op latere leeftijd en kan dus een risicofactor vormen voor antisociaal en delinquent gedrag.

Kindermishandeling

Het begrip kindermishandeling betekent alle vormen van lichamelijk en/of emotioneel misbruik, seksueel misbruik, verwaarlozing, nalatigheid of andere uitbuiting van kinderen die leiden tot (potentiële) schade aan ontwikkeling, gezondheid of kwaliteit van het leven (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi, & Lozano, 2002). Een aantal prospectieve longitudinale studies hebben aangetoond dat het meemaken van kindermishandeling voor problemen kan zorgen op gebieden zoals opleidingsniveau, verhoogd risico van gezondheidsproblemen, posttraumatische stressstoornis, depressie, angstproblemen, agressie en criminaliteit, alcohol- en drugsmisbruik en peerproblemen (Cicchetti & Manly, 2001; Horwitz, Widom, McLaughlin, & White, 2001; Lansford et al., 2002; Widom & Maxfield, 2001). Voor de samenleving betekent dit hoge kosten voor zorg, justitie en politie, psychische problemen en delinquentie (Gilbert et al., 2009). Mishandeling in de kindertijd kan gevolgen hebben voor neurologische, cognitieve en socialemotionele ontwikkeling van een kind (Norman et al., 2012). Er bestaat een verhoogd risico op kindermishandeling bij gezinnen die leven in armoede, waarvan ouders laag opgeleid zijn, alcohol- en drugsgebruik door ouders en meegemaakte mishandeling van ouders in het verleden (Gilbert et al., 2009).

Er is veel onduidelijkheid over hoe vaak kindermishandeling plaatsvindt. Mishandeling blijft vaak binnenshuis en wordt niet altijd gemeld bij de desbetreffende instanties vanwege angst voor stigma's en afwijzing. Het geschatte aantal gevallen van kindermishandeling staat op 34 van de 1000 kinderen in Nederland in 2010 (Alink et al., 2011). Deze schatting is gebaseerd op AMK- en informantmeldingen. Per jaar betekent dit dat er ongeveer 118.000 kinderen worden mishandeld. Voornamelijk komt het voor bij jonge kinderen tussen de 0-3 jaar, dit geldt voor 41% van de gevallen. Bij 4-16% komt lichamelijke mishandeling voor, bij 10% verwaarlozing en bij 5-10% komt seksuele mishandeling voor (Gilbert et al., 2009; Van Ijzendoorn et al., 2007). Kindermishandeling is een groot probleem die op langere termijn voor veel moeilijkheden kan zorgen, waaronder het ontwikkelen van gewelddadig en crimineel gedrag. Mishandeling in de kindertijd kan dus een risicofactor vormen voor gewelddadig gedrag op latere leeftijd.

Sociale Steun

Naast dat er wordt ingezoomd op kindermishandeling als risicofactor kan er ook gekeken worden naar een beschermende factor van geweld. Vanaf de jaren tachtig is sociale steun naar voren gekomen als belangrijk element voor de gezondheid van mensen binnen de sociale psychologie (Cohen & Syme, 1985). Binnen een studie van criminaliteit en sociale controle is het ‘social support paradigm’ ontwikkeld (Cullen, 1994). Dit model bestaat uit drie onderdelen. Ten eerste wordt er gesteld dat criminaliteit voortvloeit uit een gebrek aan sociale steun. Ten tweede beweert het model dat tekortkomingen in sociale steun verband houdt met een hogere kans op crimineel gedrag en andersom geldt sociale steun als buffer voor het voorkomen van het plegen van misdaden. Tot slot wordt er uiteengezet dat sociale steun een bijdrage kan leveren aan opvattingen over wat goed en slecht is en wat een eerlijke samenleving inhoudt (Colvin, Cullen, & Vander Ven, 2002; Cullen, Wright, & Chamlin, 1999).

Sociale steun kan mensen helpen om beter om te gaan met negatieve gebeurtenissen, het bevordert de mentale en fysieke gezondheid en het algemene welzijn kan verbeteren (Cohen & Wills, 1985; Cohen, Gottlieb, & Underwood, 2000). Hiernaast blijkt dat het verlies van sociale steun de impact van stressvolle levensgebeurtenissen kan vergroten (Kaniasty & Norris, 1993; Vaux, 1988). De mate van sociale steun tijdens hechtenis kan veel impact hebben op de ontwikkeling van de jeugdige. Uit het onderzoek van Cochran (2014) komt naar voren dat personen in hechtenis die contact met hun sociale netwerk onderhielden een lager risico liepen op recidive. Hierbij hebben timing en consistentie van het bezoek invloed op het criminele gedrag tijdens behandeling. Dit houdt in dat gevangenen die vroegtijdig worden bezocht en een duidelijk bezoekerspatroon ervaren een verminderde kans hebben op recidive. Hiernaast wordt ouderlijke steun gerelateerd aan een lager risico van delinquentie (Hill & Atkinson, 1988; Laub & Sampson, 1988).

Sociale steun uit het huidige onderzoek bestaat uit familie, leeftijdsgenoten en andere volwassenen (Lösel & Farrington, 2012). De perceptie van het ontvangen van sociale steun kan verschillen per leeftijdscategorie. Ouder-kind relaties op de basisschoolleeftijd worden als meer ondersteunend ervaren door kinderen dan tijdens de leeftijd van 16 jaar. Rond de leeftijd van 20 jaar worden de percepties van sociale steun weer groter. Tijdens de adolescentieperiode ontstaat een transformatie van de relatie tussen ouder-kind. Leeftijdsgenoten gaan een grotere rol spelen in het leven van de adolescent. De neiging ontstaat om minder met familie en ouders om te gaan en meer toe te trekken naar leeftijdsgenoten (Furman & Buhrmester, 1992). Wanneer er gefocust wordt op familiale steun tijdens hechtenis blijkt dat delinquenten die sterke banden onderhouden met familie een hogere kans hebben op vervroegde vrijlating in vergelijking met delinquenten die deze banden niet hebben (Bales & Mears, 2008; Hairston, 1988; Holt & Miller, 1972). Hiernaast blijkt dat steun van familie de kans op recidive kan verminderen (Berg & Huebner, 2011; Visher & Travis, 2003; Laub & Sampson, 2003; Farrall, 2004). Naast dat familie voor veel positieve steun kan zorgen kan het ook een risicofactor vormen voor problemen. Als een ex-gevangene terugkeert in een gezin waar problemen

zijn en waarbij kans bestaat dat die in eerste instantie een bijdrage hebben geleverd aan het criminele gedrag, kan dit voor nog meer moeilijkheden zorgen (Travis, Solomon, & Waul, 2001). Wanneer de omgeving een bron is (geweest) van negatieve gebeurtenissen, zoals seksueel of huiselijk geweld, kan de steun niet of nauwelijks gerealiseerd worden. (Braman & Wood, 2003). Hiernaast komt ook naar voren dat slechte familiale relaties een significante samenhang hebben met recidive (Cottle, Lee, & Heilbrun, 2001). Wanneer gefocust wordt op sociale steun van leeftijdsgenoten blijkt dat een delinquente vriendengroep een belangrijke voorspeller kan zijn voor het plegen van recidive (Minor, Wells, & Angel, 2008). De aansluiting tussen leeftijdsgenoten onder elkaar kan een risicofactor zijn voor probleemgedrag en delinquentie (Dishion, Patterson, Stoolmiller, & Skinner, 1991; Dodge, Dishion, & Lansford, 2006). Meerdere onderzoeken geven aan dat antisociale leeftijdsgenoten een risico kunnen vormen voor delinquentie (Cullen, 1994; Giordano, Cernkovich, & Pugh, 1986; Patternoster & Brame, 1998). De omgang met prosociale leeftijdsgenoten is in de literatuur summier onderzocht. Wat naar voren komt is dat jongeren die opgroeien in een gestructureerde omgeving met uitgebreide familie-, school-, geloofs-, recreatieve en werkervaringen een verhoogde kans hebben om met leeftijdsgenoten om te gaan die positieve doelstellingen met elkaar delen (Smith, Faulk, & Sizer, 2016). Het hebben van sociale steun van ouders, leeftijdsgenoten en anderen kan als beschermende factor fungeren voor adolescenten tijdens hechtenis.

Random onderzoek naar kindermishandeling wordt sociale steun gezien als beschermende factor voor de gevolgen van kindermishandeling (Sperry & Widom, 2013). De literatuur is inconsistent over de vraag of kindermishandeling leidt tot minder sociale steun op latere leeftijd. Sommige studies vinden een kleinere mate van sociale steun wanneer er kindermishandeling heeft plaatsgevonden en andere studies vinden geen verschil. Hiernaast is er weinig onderzoek gedaan naar de afwezigheid van sociale steun en welke rol dat speelt in de ontwikkeling van problemen van mishandelde kinderen (Bradley, Schwartz, & Kaslow, 2005; Marcenko, Kemp, & Larson, 2000; McLewin & Muller, 2006; Pepin & Banyard, 2006; Schumm, Briggs-Phillips, & Hobfoll, 2006; Vranceanu, Hobfoll, & Johnson, 2007; Sperry & Widom, 2013). In eerder onderzoek is niet gekeken naar de relatie tussen kindermishandeling en geweld tijdens hechtenis.

De huidige studie tracht verheldering te bieden in hoeverre kindermishandeling een rol speelt in de ontwikkeling van gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten tijdens hechtenis. Bijgaand wordt onderzocht wat het effect van sociale steun is op dit verband (zie Figuur 1). Om dit te realiseren zal dit onderzoek zich richten op de volgende hoofdvraag en deelvragen:

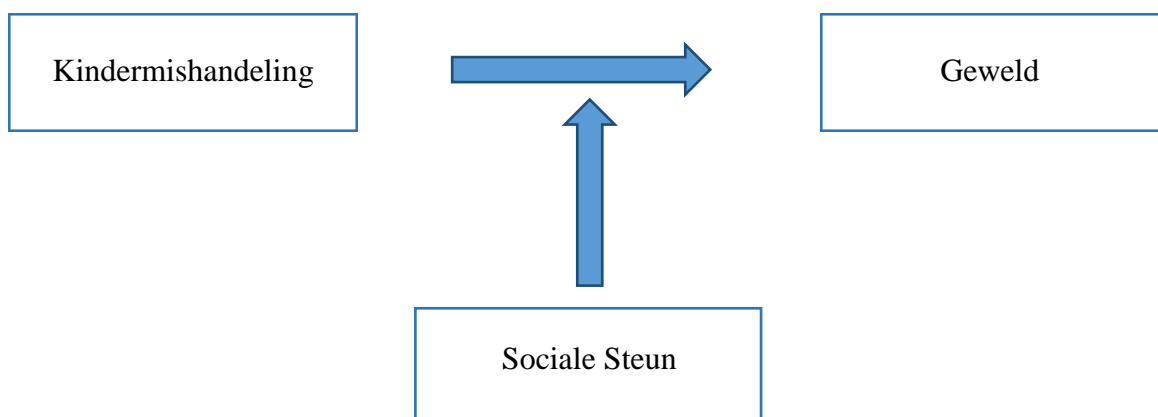
Is kindermishandeling gerelateerd aan gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten tijdens hechtenis en wat voor invloed heeft sociale steun op deze relatie?

JEUGDDELINQUENTIE, SOCIALE STEUN, KINDERMISHANDELING EN GEWELD

Is er verschil tussen gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten die mishandeld zijn en delinquente adolescenten die niet mishandeld zijn? Gewelddadig gedrag wordt afgemeten aan het aantal geweldsincidenten tijdens hechtenis. Er wordt verwacht dat mishandelde jongeren meer geweldsincidenten plegen dan jongeren die geen geschiedenis van mishandeling hebben. Er is geen literatuur gevonden op het gebied van de vorm (verbaal/fysiek) of het type slachtoffer waardoor er wordt verwacht dat er geen verschil is.

Wat is de relatie tussen de mate van sociale steun van delinquente adolescenten enerzijds en kindermishandeling en geweld anderzijds? Hierbij wordt verwacht dat er een verband bestaat tussen de mate van sociale steun en in het verleden meegemaakte kindermishandeling. Wanneer er sprake is geweest van enige vorm van kindermishandeling zal dit een negatief effect hebben op sociale steun tijdens hechtenis. Hiernaast wordt verwacht dat er een relatie is tussen de mate van sociale steun en gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten. Indien een jongere meer sociale steun ervaart zal het gewelddadig gedrag in mindere mate aanwezig zijn.

In hoeverre modereert sociale steun de relatie tussen kindermishandeling en gewelddadig gedrag tijdens hechtenis van delinquente adolescenten? Er wordt verwacht dat delinquente jongeren met een geschiedenis van kindermishandeling een lager aantal geweldsincidenten veroorzaken wanneer er een grotere mate van sociale steun aanwezig is. Hierbij wordt er gekeken naar het modererende effect van sociale steun op het verband tussen kindermishandeling en geweld. Er wordt verwacht dat sociale steun bescherming biedt op de ontwikkeling van gewelddadig gedrag bij jongeren met een geschiedenis van kindermishandeling.

Figuur 1. Schematisch model van variabelen uit huidig onderzoek

Methode

Het huidige onderzoek is onderdeel van een overkoepelend onderzoek in samenwerkingsverband tussen VUMC, De Bascule, De Forensische Zorgspecialisten en AWFZJ. Het onderwerp van dit overkoepelende onderzoek is het in kaart brengen van risicotaxatie-instrumenten en beschermende factoren van delinquente jongeren in Nederland. De meeste risicotaxatie-instrumenten zijn bestemd voor de leeftijdsgroep van 12 tot 18 jaar. Echter, een aanzienlijk deel van de adolescenten die met het jeugdstrafrecht in aanraking komt bestaat uit jongvolwassenen van 18 jaar en ouder. Deze snelgroeïende groep neemt ongeveer een kwart van de populatie in beslag (Eggen & Goudriaan, 2010). De hoofdvraag in het overkoepelende onderzoek is of de huidige instrumenten nog voldoende aansluiten bij de oudere doelgroep. Het onderzoek is momenteel nog gaande en zal uiteindelijk doorgroeien naar een prospectief onderzoek om recidive te meten. Er zal verder niet inhoudelijk worden ingegaan op het overkoepelende onderzoek.

Respondenten

Het huidige onderzoek bevat 32 mannelijke respondenten. De leeftijd van de respondenten ligt tussen de 15 en 22 jaar met als gemiddelde leeftijd 17.36 jaar ($SD = 1.42$) tijdens het eerste tijdstip en een gemiddelde leeftijd van 17.72 jaar ($SD = 1.61$) tijdens het tweede tijdstip. De doelgroep bestond uit jongeren met een verleden van gewelddadig gedrag die tenminste vier maanden in een justitiële jeugdinrichting verbleven tussen januari 2014 en september 2016 in Nederland. Er werd gebruik gemaakt van retrospectief onderzoek aan de hand van persoonlijke dossiers. Ten behoeve van onderzoek was deze informatie vrijgegeven. Door alle gegevens te anonimiseren is herleiding naar individuele personen niet mogelijk. De jongeren zijn niet belast door de uitvoering van het onderzoek (voor het protocol ten behoeve van deelname participanten zie Bijlage 1).

Procedure

In september van het jaar 2016 is het retrospectief onderzoek gestart. De scoringsprocedure heeft voor een deel plaatsgevonden bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie in Den Haag en is vervolgd bij De Bascule in Amsterdam. De procedure van risicotaxatie begon met een inclusiecheck door een onafhankelijke onderzoeker. Dit om te voorkomen dat er informatie werd gelezen door een onderzoeker die de taxatie kon beïnvloeden. De inclusievereisten waren een hechtenisperiode van minimaal 4 maanden en de persoon in kwestie moest een geschiedenis met gewelddadig gedrag hebben. Hiernaast was het van belang dat elke respondent minimaal één persoonlijk perspectiefplan van EQUIP (groepstherapeutisch programma bestemd voor delinquente jongeren) in zijn bezit had. Nadat de jongere geïncludeerd was kon een onderzoeker starten met het scoren van risicotaxatie-instrumenten om zicht te krijgen op risico- en beschermende factoren. Aan de hand van digitale

informatie afkomstig uit persoonlijke dossiers zijn de instrumenten gescoord. Deze dossiers bestaan uit mentorverslagen, ouderrapportages, vragenlijsten, perspectiefplannen, juridische documentatie, pro-justitia rapportages en (diagnostische) instrumenten. De codeurs hebben de constructen gecodeerd met behulp van verschillende meetinstrumenten. Het is voorgekomen dat een meetinstrument dat in het huidige onderzoek wordt gebruikt ook als zodanig in het dossier van een jongere zat, ingevuld door een medewerker van de instelling. Deze werd dan als bron van informatie gebruikt bij het coderen en niet overgenomen. Het risicotaxatie-instrument ingevuld door de instelling gaf vaak een ander beeld van de desbetreffende jongeren. Het huidige onderzoek gebruikte meerdere bronnen waarin de risico- en beschermende factoren werden ingeschat. Elke vier maanden tijdens hechtenis werd een nieuwe tijdsperiode ingeluid waarop een volgende taxatie werd gescoord. Wanneer een jongere 12 maanden in hechtenis is verbleven waren er vier tijdstipmomenten en werden er vier risicotaxaties gescoord. Het huidige onderzoek focust zich op de periode van binnenkomst in een JJI tot het tweede tijdstipmoment, waarin de respondenten om en nabij 4 maanden vastzitten. De risicotaxaties zijn gescoord door onderzoekers die geselecteerd zijn voor het overkoepelende onderzoek. Zij hebben trainingen gevolgd van de hoofdonderzoeker en de ontwikkelaar(s) van de verschillende risicotaxatie-instrumenten zodat zij bekwaam werden om de instrumenten te kunnen scoren.

Meetinstrumenten

Geweld: Het begrip geweld is gemeten aan de hand van geweldsincidenten tijdens hechtenis. Deze incidenten zijn geobserveerd en genoteerd door medewerkers van de JJI in het dossier van de desbetreffende jongere. De onderzoekers hebben deze incidenten geturfd. Hierbij werd onderscheid gemaakt naar de vorm van geweld; verbaal of fysiek en het type slachtoffer; gericht op personeel of op andere jeugdigen. Op het moment dat er bijvoorbeeld fysiek geweld plaats heeft gevonden tussen een jongere en een personeelslid werd dit gerapporteerd in het dossier van de jongere. Deze werd vervolgens geturfd door de onderzoekers op het formulier 'geweldsincidenten' als één incident, de vorm fysiek en het slachtoffer betreft een personeelslid. Geweld werd gescoord over de periode vanaf het eerste meetmoment tot het tweede meetmoment, gemiddeld 4 maanden. Voor de statistische toetsing is gebruik gemaakt van een somscore van het aantal incidenten. Hiernaast is er een gedichotomiseerde versie gemaakt met een categorie geen of één geweldsincident en een categorie twee of meer geweldsincidenten. De totaalscores van de vorm en type slachtoffer van geweld zijn niet meegenomen in de statistische toetsing.

Kindermishandeling: Op basis van de 'Manual for the Structured Assessment of Violence Risk in Youth' (SAVRY) is kindermishandeling gemeten (Lodewijks, Doreleijers, de Ruiters, & de Wit-Grouls, 2003). SAVRY is een risicotaxatie-instrument voor het beoordelen van risico- en beschermende factoren voor gewelddadig gedrag van jongeren tussen de 12 en 18 jaar. Het instrument bestaat uit 30 items onderverdeeld in vier domeinen: historische risicofactoren, sociale/contextuele

risicofactoren, individuele risicofactoren en protectieve factoren. Deze worden gescoord op een 3 puntsschaal. Voor het huidige onderzoek werd gebruik gemaakt van de items 6 en 7 uit het domein ‘Historische risicofactoren’. Item 6 ‘Getuige zijn geweest van geweld in het gezin’ werd ‘laag’ gescoord wanneer hier geen aanwijzingen voor waren, werd ‘matig’ gescoord wanneer de jongere zo nu en dan getuige was geweest van lichamelijke agressie en/of wanneer er één enkele ernstige gewelddaad in het gezin had plaatsgevonden en werd ‘hoog’ gescoord wanneer de jongere getuige was geweest van chronische lichamelijke agressie of ernstige vormen van geweld in het gezin. Met geweld in het gezin wordt alle direct lichamelijke agressie of geweld bedoeld dat plaatsvond tussen ouders/verzorgers of tussen ouders/verzorgers en een ander kind. De jongere moet hier getuige van zijn geweest of het gehoord hebben. Item 7 ‘Geschiedenis van mishandeling als kind’ werd ‘laag’ gescoord wanneer hier geen aanwijzingen voor waren, werd ‘matig’ gescoord wanneer de jongere lichamelijk mishandeld of verwaarloosd werd als kind, maar de mishandeling of verwaarlozing kwam betrekkelijk sporadisch voor en/of was minder ernstig (incidenten hadden geen/weinig letsel tot gevolg) en werd ‘hoog’ gescoord wanneer de jongere lichamelijk mishandeld werd (liep lichamelijk letsel op) of er sprake was van ernstige of chronische verwaarlozing. Een score van matig of hoog op één en/of beide items duidt op kindermishandeling. Het begrip ‘kind’ verwijst naar de leeftijdsperiode tot 12 jaar. Met ‘mishandeling’ worden incidenten bedoeld van lichamelijk misbruik waarbij een ouder/verzorger met opzet pijn en/of letsel veroorzaakt. Onder de term ‘verwaarlozing’ wordt een situatie bedoeld waarin een ouder/verzorger het kind in de steek laat, nalatig is naar het kind in de vorm van voeding, kleding, onderwijs of medische zorg óf nalatig is om toezicht en bescherming te bieden aan het kind (Lodewijks, Doreleijers, de Ruiter, & de Wit-Grouls, 2003). De mishandeling dient tijdens de kindertijd (tot 12 jaar) plaats te hebben gevonden, maar de informatie hierover kan in een latere bron naar voren zijn gekomen. Kindermishandeling werd hierom gescoord over de algehele voorgeschiedenis. De SAVRY als geheel heeft een redelijke betrouwbaarheid, $\alpha = .72$ (Klein et al., 2012). Item 6 en 7 uit het huidige onderzoek hebben ook een redelijke betrouwbaarheid, $\alpha = .70$. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de SAVRY is gemeten met een intraclass correlatiecoëfficiënt (ICC) door middel van een random tweewegmodel aan de hand van 33 dossiers en zes onderzoekers. De SAVRY is gescoord op ICC = .92, wat duidt op een hoge betrouwbaarheid. De variabele kindermishandeling werd omgevormd naar een dichotome variabele en gezien als discreet tijdens de statistische toetsing.

Sociale steun: Aan de hand van de ‘Structured Assessment of Protective Factors for violence risk – Youth Version’ (SAPROF-YV) is sociale steun gemeten (De Vries Robbé, Geers, Stapel, Hilterman, & de Vogel, 2014). SAPROF-YV is een risicotaxatie-instrument voor het beoordelen van beschermende factoren voor gewelddadig gedrag van jongeren van 12 tot 18 jaar. Het instrument bestaat uit 16 items onderverdeeld in vier subschalen: veerkracht, motivatie, relationeel en extern. Deze worden gescoord op een schaal van ‘duidelijk aanwezig’, ‘mogelijk aanwezig of enige mate aanwezig’ en ‘niet of nauwelijks aanwezig’. Er wordt gescoord op een 7-puntsschaal. Voor het huidige

onderzoek werd gebruik gemaakt van de subschaal 'Relationele items'. Hieronder vallen de items: 'Ouders/verzorgers', 'Leeftijdsgenoten' en 'Andere ondersteunende relaties'. Met 'Ouders/verzorgers' wordt een positieve ouder-kindrelatie bedoeld waarbij sprake dient te zijn van wederkerigheid. Onder het item 'Leeftijdsgenoten' wordt de omgang met prosociale vrienden verstaan. Hierbij gaat het om gelijkwaardigheid en wederkerigheid binnen de relatie. Het item 'Andere ondersteunende relaties' wordt de aanwezigheid van prosociale steunfiguren bedoeld buiten ouders/verzorgers en leeftijdsgenoten om. Deze personen bevinden zich binnen het sociale netwerk van de jongere zoals familieleden, intieme relatie en (sport)coaches (De Vries Robbé, Geers, Stapel, Hilterman, & de Vogel, 2014). Voor een gedetailleerde beschrijving van de items van SAPROV-YV zie Bijlage 2. De items van de subschaal 'Relationele items' hebben een lage betrouwbaarheid, $\alpha = .54$. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de gehele SAPROF-YV is gemeten met een intraclass correlatiecoëfficiënt (ICC) door middel van een random tweewegmodel aan de hand van 33 dossiers en zes onderzoekers. De SAPROF-YV is gescoord op $ICC = .87$, wat duidt op een hoge betrouwbaarheid. Het begrip sociale steun werd gescoord over de periode vanaf het eerste taxatiemoment vlak na inbewaringstelling tot het tweede taxatiemoment, plusminus vier maanden later. Sociale steun werd gezien als een continue variabele tijdens de statistische toetsing en is omgevormd naar een 3-puntsschaal (0-2). Er is gebruik gemaakt van een somscore van de items ouders, leeftijdsgenoten en andere ondersteunende relaties. Hierdoor ontstaat er een score tussen de 0 en 6, waarbij een score van 0 duidt op geen sociale steun en een score van 6 duidt op een hoge mate van sociale steun.

Overige variabelen

Dit onderzoek heeft gebruik gemaakt van drie achtergrondvariabelen; leeftijd, gedragsstoornis en eerdere veroordelingen. De leeftijd die de respondenten hadden op het tweede tijdstip werd gebruikt voor de statistische toetsing. Vanwege een scheve verdeling is deze variabele gedichotomiseerd in twee categorieën: onder en boven 17 jaar. De variabele gedragsstoornis is gecodeerd door de codeurs wanneer er een diagnose op de 'Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders' aanwezig was in een dossier. Deze variabele is ook gedichotomiseerd, namelijk met de aan- of afwezigheid van een gedragsstoornis. De variabele eerdere veroordelingen is gecodeerd door de codeurs wanneer dit in het juridische dossier stond. Onder eerdere veroordelingen vallen de volgende misdrijven en overtredingen: misdrijven tegen het leven gericht, (zware) mishandeling, zeden, vermogen (met geweld), vernieling, opium, wet wapens en munitie, verkeersovertreding en overtreding van de leerplichtwet.

Design en analyse

De onafhankelijke variabele van het onderzoek is kindermishandeling. De variabele kindermishandeling is omgevormd tot een dichotome variabele met als waarden: wel of niet

mishandeld. De moderator variabele van dit onderzoek is sociale steun. Hiervan is een somscore gemaakt zodat de hoeveelheid sociale steun kon worden vastgesteld. De afhankelijke variabele van het onderzoek is geweld. Deze variabele is gemeten door een somscore van het aantal geweldsincidenten tijdens hechtenis.

Om de deelvragen te beantwoorden werden verschillende statistische toetsen uitgevoerd. Ten eerste werd gekeken of er een verschil was in de mate van gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten die mishandeld zijn en delinquente adolescenten die niet mishandeld zijn. Hiervoor werd een onafhankelijke t-toets afgenomen. De onafhankelijke variabele hierbij was kindermishandeling en de afhankelijke variabele was geweld. Ten tweede werd onderzocht wat de verbanden tussen sociale steun enerzijds en kindermishandeling en geweld anderzijds waren. Hierbij werd gebruik gemaakt van t-toetsen en een regressieanalyse. Met de t-toetsen werd duidelijk of er verschil bestaat tussen de gemiddelden van nominale variabelen. Hierbij was de onafhankelijke variabele kindermishandeling en de afhankelijke variabele was sociale steun. Met een correlatie en een onafhankelijke t-toets werd onderzocht wat de relatie is tussen de mate van sociale steun en geweld van delinquente adolescenten. De onafhankelijke variabele was sociale steun en de afhankelijke variabele was geweld. De laatste deelvraag ‘In hoeverre modereert sociale steun de relatie tussen kindermishandeling en gewelddadig gedrag tijdens hechtenis van delinquente adolescenten?’ werd beantwoord door middel van een stapsgewijze multi-pele regressieanalyse. Hierbij werd het verband gemeten tussen kindermishandeling en gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten en het modererende effect van sociale steun. De onafhankelijke variabelen hierbij waren kindermishandeling en sociale steun en de interactie tussen kindermishandeling en sociale steun, de afhankelijke variabele was geweldsincidenten. De variabelen kindermishandeling en sociale steun zijn gecentreerd om multicollineariteit te voorkomen. Er is voor gekozen om de achtergrondvariabelen niet mee te nemen omdat deze niet correleren met de predictoren en om het onderzoek spaarzaam uit te voeren. Alle analyses zijn aan de hand van ‘SPSS Statistics’ versie 23 volbracht. Voor alle analyses werd het significantieniveau van $p < .05$ aangehouden.

Resultaten

Alle variabelen werden eerst onderzocht vanuit de toetsingsvoorwaarden en verdelingen. De uitkomsten staan weergegeven in Tabel 1. Er is geen sprake geweest van missende waarden in de data. De variabelen sociale steun en geweldsincidenten hadden beiden een uitbijter. Wanneer de uitbijter van sociale steun werd verwijderd veranderde de normaalverdeling niet aanzienlijk. Om deze reden is de keuze gemaakt om de uitbijter te behouden. Vanwege verstoring van de normaalverdeling van de variabele geweldsincidenten is ervoor gekozen om de methode winsorizing toe te passen. Hierdoor is de waarde van de uitbijter minder afwijkend en kon deze worden meegenomen.

Tabel 1

Beschrijvende gegevens van de variabelen (N = 32)

Variabelen	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Zskew.</i>	<i>Zkurt.</i>	<i>Range</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>
Sociale steun	1.88	1.31	-1.1	.80	6	0	6
Geweldsincidenten	3.03	2.24	-4.34	-2.71	8	1	9
Eerdere veroordelingen	2.97	1.12	-4.34	.01	12	0	12
	<i>%*</i>						
Leeftijd, onder 17 jaar	47						
Gedragsstoornis	50						
Kindermishandeling	53						

*De procentuele waarde gelden voor aanwezigheid van het construct.

De variabele geweldsincidenten was onderverdeeld in de vorm van geweld (verbaal/fysiek) en type slachtoffer (personeel/jeugdige). Er is gekozen om deze niet mee te nemen in de statistische analyse vanwege de kleine groeps grootte en omdat er geen correlatie is gevonden met andere variabelen. Er is gebruik gemaakt van het totaal aantal geweldsincidenten. Vanuit de beschrijvende analyse komt naar voren dat er totaal 74 geweldsincidenten hebben plaatsgevonden door 28 van de 32 delinquente adolescenten binnen een tijdsbestek van vier maanden. Hiervan heeft bij 46% van de incidenten fysiek geweld plaatsgevonden. Hiernaast blijkt dat een personeelslid het meest slachtoffer werd van incidenten, namelijk tijdens 64% van de incidenten. Voor de achtergrondvariabele eerdere veroordelingen blijkt uit de beschrijvende analyse dat vier respondenten geen eerdere veroordeling hadden, wat betekent dat 28 jongeren dit wel hadden. Een totaal van 102 eerdere veroordelingen hebben plaatsgevonden. Hierbij heeft 16% van de adolescenten een eerdere veroordeling met geweld, 25% een eerdere veroordeling zonder geweld en 47% een eerdere veroordeling met én zonder geweld op zijn naam staan.

JEUGDDELINQUENTIE, SOCIALE STEUN, KINDERMISHANDELING EN GEWELD

Aan de hand van een correlatietabel is onderzocht of er verbanden bestaan tussen de verschillende variabelen (zie Tabel 2). Hieruit blijkt dat leeftijd een significant verband heeft met sociale steun. Naarmate de delinquente adolescent ouder wordt neemt de mate van sociale steun toe. Tussen gedragsstoornis en kindermishandeling is ook een significant verband zichtbaar. Wanneer een delinquente adolescent last heeft van een gedragsstoornis heeft dit een verband met kindermishandeling. Hiernaast blijkt dat gedragsstoornis geen significant verband heeft met sociale steun en geweld. De variabele eerdere veroordelingen vertoont geen significant verband met andere variabelen. Verder komt naar voren dat er geen significant verband bestaat tussen kindermishandeling en geweldsincidenten. Er bestaat wel een verband tussen kindermishandeling en sociale steun. Wanneer de mate van kindermishandeling toeneemt neemt de mate van sociale steun af. Verder blijkt dat de variabele geweld geen significante verbanden heeft met andere variabelen.

Tabel 2

Correlaties van alle variabelen

Variabelen	1	2	3	4	5	6
1 Leeftijd	-					
2 Gedragsstoornis	-.29	-				
3 Eerdere veroordelingen	.12	.19	-			
4 Kindermishandeling	-.13	.38*	.27	-		
5 Sociale steun	.36*	-.28	-.07	-.53**	-	
6 Geweld	-.05	.27	-.14	.09	-.14	-

* $p < .05$ (tweezijdig gemeten); ** $p < .01$ (tweezijdig gemeten).

Over de variabele geweldsincidenten is een logtransformatie uitgevoerd.

Bij twee continue variabelen is er gebruikt gemaakt van de Pearson correlatie. Bij een ordinale variabele is er gebruik gemaakt van de Kendall's Tau-b.

Met een onafhankelijke t-toets is onderzocht of de gemiddelden van gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten verschilt wanneer er wel of geen kindermishandeling heeft plaatsgevonden. Hierbij is gebruik gemaakt van een tweezijdige toetsing. Bij de vergelijking tussen delinquente adolescenten die wel kindermishandeling hebben meegemaakt ($M = 0.38$, $SD = 0.32$) en delinquente adolescenten die geen kindermishandeling hebben meegemaakt ($M = 0.37$, $SD = 0.31$) is geen significant verschil gevonden in gewelddadig gedrag, $t(30) = -1.13$, $p = .900$. Hierbij wordt de nulhypothese aangenomen. De gemiddelden van gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten met een verleden van kindermishandeling ($N = 17$) en zonder een verleden van kindermishandeling ($N = 15$) verschillen niet.

JEUGDDELINQUENTIE, SOCIALE STEUN, KINDERMISHANDELING EN GEWELD

Aan de hand van een onafhankelijke t-toets is gemeten of er verschil is in de gemiddelde mate van sociale steun voor delinquente adolescenten die mishandeld zijn en delinquente adolescenten die niet mishandeld zijn. Er is gebruik gemaakt van tweezijdige toetsing. Uit deze toets komt een significant verschil naar voren, $t(30) = 3.39, p = .004, d = 1.17$. De nulhypothese wordt verworpen. Delinquente adolescenten met een geschiedenis van mishandeling hebben minder sociale steun ($M = 1.24, SD = 0.66$) dan delinquente adolescenten zonder een geschiedenis van mishandeling ($M = 2.60, SD = 1.50$). Het blijkt vanuit de Cohen's d dat het gaat om een zeer groot effect. Hiernaast is met een onafhankelijke t-toets getracht een antwoord te geven op de vraag of er verschil bestaat in de gemiddelde mate van sociale steun voor delinquente adolescenten die twee of meer geweldsincidenten veroorzaken en delinquente adolescenten die een enkele of geen geweldsincident laten zien. Er is gebruik gemaakt van tweezijdige toetsing. Hieruit blijkt geen significant verschil te bestaan, $t(13) = -.10, p = .926$. De gemiddelde mate van sociale steun verschilt niet voor delinquente adolescenten die geweld vertonen ($M = 0.54, SD = 0.52$) en diegene die niet tot nauwelijks geweld laten zien ($M = 0.50, SD = 0.71$).

Tabel 3

Regressieanalysetabel met afhankelijke variabele: geweld (N=32)

	Ongestandaardiseerde coëfficiënten		Gestandaardiseerde coëfficiënten	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>r</i>
	<i>B</i>	Standaard meetfout	β (Beta)			
(Constante)	.37	.06		6.73	.000	
Kindermishandeling	.06	.12	.09	0.50	.62	.09
Sociale steun	-.03	.05	-.13	-0.62	.54	.15
Kindermishandeling x Sociale steun	.01	.13	.03	0.10	.92	.15

Kindermishandeling: $F(1,30) = .245, p = .624$.

Sociale steun: $F(2,29) = .312, p = .734$.

Om een antwoord te geven op de vraag in hoeverre geweld voorspeld kan worden uit kindermishandeling en sociale steun is er gebruik gemaakt van een stapsgewijze multi-pele regressieanalyse (zie Tabel 3). Er is gekozen om de achtergrondvariabelen niet mee te nemen aangezien zij niet correleren met alle predictoren. Er zijn geen significante effecten gevonden voor de onafhankelijke variabelen, $F(3,28) = .204, p = .893$ met een verklaarde variantie van .02. Uit de regressieanalyse blijkt dat zowel kindermishandeling als sociale steun geen significante voorspeller is voor geweld. Hiernaast blijkt dat de interactie tussen kindermishandeling en sociale steun ook geen effect heeft op gewelddadig gedrag.

Discussie

In dit onderzoek is getracht een antwoord te geven op de vraag; *“Is kindermishandeling gerelateerd aan gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten tijdens hechtenis en wat voor invloed heeft sociale steun op deze relatie?”* Uit de literatuur kwam naar voren dat kindermishandeling een risicofactor kan vormen voor agressief en delinquent gedrag op latere leeftijd. Hiernaast bleek dat er inconsistentie bestaat over het feit of sociale steun vermindert wanneer mishandeling in de kindertijd heeft plaatsgevonden. Het doel van dit onderzoek was om meer duidelijkheid te creëren over de invloed van sociale steun op het verband tussen kindermishandeling en gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten tijdens hechtenis.

Uit de resultaten komt naar voren dat er geen verband bestaat tussen kindermishandeling en gewelddadig gedrag van delinquente adolescenten. Hiernaast blijkt ook dat er geen modererend effect is van sociale steun. Deze uitkomst staat haaks op de vooraf opgestelde hypothesen. Er werd verwacht dat delinquente adolescenten met een geschiedenis met kindermishandeling een lager aantal geweldsincidenten veroorzaken wanneer er een grotere mate van sociale steun aanwezig is. De hypothese is ontstaan door de resultaten uit meerdere onderzoeken waaruit bleek dat mishandeling in de kindertijd gevolgen kan hebben voor agressief gedrag en criminaliteit op latere leeftijd (Cicchetti & Manly, 2001; Horwitz, Widom, McLaughlin, & White, 2001; Lansford et al., 2002; Widom & Maxfield, 2001). Hiernaast kwam uit de literatuur naar voren dat er een relatie bestaat tussen kindermishandeling, sociale steun en gewelddadig gedrag (Bales & Mears, 2008; Berg & Huebner, 2011; Curtis, 1963; Gelles, 1980; Cochran, 2014; Farrall, 2004; Hairston, 1988; Holt & Miller, 1972; Laub & Sampson, 2003; Visher & Travis, 2003). Het verschil met het huidige onderzoek is dat er niet specifiek getest is op gewelddadig gedrag tijdens hechtenis. De kans bestaat dat de doelgroep van het huidige onderzoek meer agressie vertoont dan een gemiddelde adolescent. Een inclusievereiste was dat elke respondent een geschiedenis van gewelddadig gedrag moest hebben. Hierdoor bestaat de kans dat de steekproef te maken heeft met minder spreiding van gewelddadig gedrag dan een steekproef uit andere onderzoeken. Hiernaast kan ook de omgeving een rol spelen. Het afwijkende leefklimaat van een gesloten leefgroep kan meer agressie oproepen dan in een natuurlijke leefomgeving (Eltink, Van der Helm, Wissink, & Stams, 2015). Tot slot speelt de kleine steekproefgrootte ook een rol. Andere onderzoeken hebben gebruik gemaakt van een grotere steekproef. Het huidige onderzoek heeft een kleinere steekproef waardoor de power ook kleiner wordt. De kans om verwachte effecten te vinden neemt hierdoor af. Deze verklaringen kunnen ervoor gezorgd hebben dat de huidige steekproef afwijkt van andere onderzoeken en daardoor dus geen verschil laat zien in sociale steun en gewelddadig gedrag voor delinquente adolescenten met of zonder verleden met kindermishandeling. De steekproef laat meer agressie zien en wat te maken kan hebben met het gesloten kader en minder met een geschiedenis van kindermishandeling of de mate van sociale steun.

Vervolgens is onderzocht wat de verbanden zijn tussen sociale steun met kindermishandeling en met geweld. Hierbij komt er naar voren dat er een verband is tussen het meemaken van kindermishandeling en de hoeveelheid sociale steun tijdens detentie. De mate van sociale steun is minder voor delinquente adolescenten die mishandeld zijn in vergelijking met delinquente adolescenten die niet mishandeld zijn. Dit resultaat komt overeen met de hypothese dat delinquente adolescenten een mindere mate van sociale steun ontvangen wanneer kindermishandeling heeft plaatsgevonden. De literatuur laat inconsistentie zien over het feit of sociale steun afneemt naarmate er kindermishandeling heeft plaatsgevonden. Sommige studies vinden een lager niveau van steun (Braman & Wood, 2003; Bradley, Schwartz, & Kaslow, 2005; Marcenko, Kemp, & Larson, 2000; McLewin & Muller, 2006; Pepin & Banyard, 2006; Schumm, Briggs-Phillips, & Hobfoll, 2006; Vranceanu, Hobfoll, & Johnson, 2007; Sperry & Widom, 2013). Het huidige onderzoek sluit hier dus bij aan. Een verklaring waardoor er met sommige studies een verschillend resultaat optreedt is de selectieve doelgroep. Delinquente adolescenten kunnen een andere vorm van sociale steun ontvangen. Verklaringen zijn het gesloten leefklimaat, negatieve familiegebeurtenissen en een praktische reden: de locatie van de JJI. De relatie met mensen uit hun leefomgeving wordt op de proef gesteld door het verlies van privacy en vrijheid. Sociale ondersteuning is moeilijk te onderhouden wanneer negatieve factoren (eerder) een rol hebben gespeeld in de relatie (Braman & Wood, 2003). De locatie kan van invloed zijn op de frequenties van bezoeken. Wanneer de instelling ver weg is kan dit een struikelblok vormen om op bezoek te gaan (Gilbert et al., 2009). Hiernaast kwam naar voren dat er geen verband bestaat tussen de mate van sociale steun en geweld tijdens hechtenis. Het resultaat komt niet overeen met de literatuur dat sociale steun invloed kan hebben op gewelddadig gedrag (Cochran, 2014; Hill & Atikson, 1988; Laub & Sampson, 1988). Een verklaring voor dit verschil kan zijn dat het huidige onderzoek adolescenten heeft onderzocht en andere studies respondenten bevatten van een oudere leeftijd. De manier waarop sociale steun wordt ervaren door adolescenten en volwassenen is verschillend. Er ontstaat een transformatie tijdens de vroege adolescentie waarbij leeftijdsgenoten belangrijker worden dan bijvoorbeeld ouders (Furman & Buhrmester, 1992). Dit kan het verschil maken tussen de perceptie van sociale steun voor verschillende leeftijden. Hiernaast bestaat er ook een kans dat er meer geweld plaatsvindt in het begin van een detentieperiode dan na verloop van tijd. Wanneer een jongere langer vastzit zijn er meer redenen om zich te houden aan gedragsregels, bijvoorbeeld door het willen behouden van een verlofstatus (Nagin & Tremblay, 1999).

Het huidige onderzoek heeft een aantal beperkingen. Er is gebruik gemaakt van een selectieve doelgroep waardoor de steekproefgrootte klein is. Het kan een vertekend beeld schetsen doordat er een verminderde kans is om verwachte effecten te vinden. Een andere beperking is dat er onderscheid gemaakt is tussen delinquente adolescenten met en zonder een geschiedenis van kindermishandeling. Dit is gemeten aan de hand van beschrijvingen in persoonlijke dossiers. Het kan zijn dat jongeren in de groep niet-mishandelde delinquente adolescenten zitten die wel mishandeling hebben meegemaakt,

maar dat deze niet is gerapporteerd. Kindermishandeling is een thema waar veel taboe op ligt waardoor de kans groot wordt geacht dat dit niet altijd wordt gemeld. Tot slot is er een kans dat de tijdsperiode van de eerste vier maanden in hechtenis, waar dit onderzoek op gebaseerd is, een onjuist resultaat oplevert omtrent gewelddadig gedrag. Oudere adolescenten hebben minder moeite om adequaat te reageren op sociale probleemsituaties dan jongere adolescenten in hechtenis (Eltink, Van der Helm, Wissink, & Stams, 2015). Het kan zijn dat naarmate de adolescent langer vastzit, en dus ouder is, er minder agressie plaatsvindt. Hiernaast worden er minder consequenties verbonden aan negatief gedrag wanneer een jongere net vastzit. Er is bijvoorbeeld nog geen sprake van een verlofstatus.

Ondanks de beperkingen kan dit onderzoek een bijdrage leveren aan zowel de wetenschap als de praktijk. Kindermishandeling is een veel besproken thema en toch blijkt dat er veel binnenshuis blijft. Het is van belang om het stigma te verkleinen en ervoor te zorgen dat negatieve gevolgen in beeld worden gebracht. Belangrijk is om bewustwording te creëren rondom kindermishandeling en welke factoren hierbij een rol spelen. Hiernaast is het van belang om de sociale omgeving rondom een jongere te betrekken bij de behandeling. Een gezinsgerichte aanpak kan ervoor zorgen dat jongeren na een detentieperiode niet terugkeren in een leefomgeving gerelateerd aan negatieve gebeurtenissen. Tot slot is het belangrijk om aandacht te besteden aan het belaste verleden van delinquente adolescenten om ervoor te zorgen dat het agressieve gedrag niet of in mindere mate wordt herhaald. Het gewelddadige gedrag van jongeren tijdens behandeling is een onderwerp wat vaak stil wordt gehouden. Veel justitiële jeugdinstellingen en medewerkers zijn hier niet open over. Dit onderzoek kan ervoor zorgen dat het taboe vermindert. Het gesloten kader moet gesloten blijven maar de invulling van het leefklimaat kan wel een andere vorm krijgen. Om ervoor te zorgen dat er minder agressie plaatsvindt kan een ondersteunend leefklimaat verandering scheppen. Aandachtspunten hiervoor zijn responsieve medewerkers, mogelijkheden creëren tot groei en zorg te dragen voor een veilige atmosfeer.

Het huidige onderzoek kan fungeren als opstap voor vervolgonderzoek. Een aanbeveling voor vervolgonderzoek is om een grotere steekproef te gebruiken waardoor de power om verwachte effecten te vinden groter wordt. Hiernaast is longitudinaal onderzoek ook interessant. Hierdoor kunnen jongeren voor langere tijd gevolgd worden en kan gemeten worden hoe het gewelddadige gedrag zich ontwikkelt. Bij vervolgonderzoek kan er ook gekeken worden naar het verband tussen kindermishandeling en sociale steun op het risico op recidive. Hiermee kan voorspelt worden of het negatieve verleden van een jongere invloed heeft op later crimineel gedrag. En in hoeverre sociale steun een modererend effect hierop kan uitoefenen.

Om een antwoord te geven op welke verbanden er zijn tussen kindermishandeling, sociale steun en geweld van delinquente adolescenten tijdens hechtenis is er meer onderzoek nodig. Wel kan

JEUGDDELINQUENTIE, SOCIALE STEUN, KINDERMISHANDELING EN GEWELD

er voorzichtig geconcludeerd worden dat de resultaten verheldering kunnen bieden omtrent risico- en beschermende factoren van delinquente adolescenten. Hierbij blijkt dat er een verband bestaat tussen kindermishandeling en de mate van sociale steun tijdens hechtenis. Rondom dit thema valt nog veel resultaat te behalen. Wanneer de risico- en beschermende factoren vroegtijdig in kaart worden gebracht kunnen meer delinquente adolescenten met of zonder een geschiedenis van kindermishandeling adequaat geholpen worden binnen het gesloten kader.

Referenties

- Alink, L., Van IJzendoorn, R., Bakermans, M., Pannebakker, F., Vogels, T., & Euser, S. (2011). *Kindermishandeling in Nederland Anno 2010: de Tweede Nationale Prevalentiestudie*. Mishandeling van kinderen en jeugdigen. Leiden: Casimir.
- Ashkar, P. J., & Kenny, D. T. (2008). Views from inside: young offenders subjective experiences of incarceration. *International Journal Offender Therapy and Comparative Criminology*, *52*, 584-612.
- Bales, W. D., & Mears, D. P. (2008). Inmate social ties and the transition to society: Does visitation reduce recidivism? *Journal of Research in Crime & Delinquency*, *45*, 287-321.
- Bandura, A. (1973). *Aggression: A social learning analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Baron, S. W. (2003). Self-control, social consequences, and criminal behavior: street youth and the general theory of crime. *Journal of research in crime and delinquency*, *40* (4), 403-425.
doi:10.1177/0022427803256071
- Berg, M. T., & Huebner, B. M. (2011). Reentry and the ties that bind: An examination of social ties, employment, and recidivism. *Justice Quarterly*, *28*, 382-410.
- Bradley, R., Schwartz, A. C., & Kaslow, N. J. (2005). Posttraumatic stress disorder symptoms among low-income, African-American women with a history of intimate partner violence and suicidal behaviors: Self-esteem, social support, and religious coping. *Journal of Traumatic Stress*, *18*(6), 685-696.
- Braman, D., & Wood, J. (2003). From one generation to the next: How criminal sanctions are reshaping family life in urban America, *Prisoners once removed: The impact of incarceration and reentry on children, families, and communities*, Washington, DC: Urban Institute, 157-188.
- Brugman, D., Bink, M. D., Nas, C. N., & van den Bos, J. K. (2007). Kunnen delinquente jongeren elkaar helpen in hun sociale ontwikkeling? Effecten peer-hulpprogramma EQUIP op denkfouten en recidive. *Tijdschrift voor Criminologie* (49), *2*, 153-169.
- Cicchetti, D., & Manly, J. T. (2001). Operationalizing child maltreatment: Developmental processes and outcomes. *Development and Psychopathology*, *13*(4).
- Cochran, J. C. (2014). Breaches in the wall: imprisonment, social support, and recidivism. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, *51*(2), 200-229.
- Cohen, S., Gottlieb, B. H., & Underwood, L. G. (2000). Social relationships and health. In S. Cohen, L. G. Underwood, & B. H. Gottlieb (Eds.), *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists* (pp. 3-25). New York: Oxford University Press.
- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, *98*(2), 310-357.
- Colvin, M., Cullen, F. T., & Vander Ven, T. (2002). Coercion, social support, and crime: An emerging theoretical consensus. *Criminology*, *40*, 19-42.

JEUGDDELINQUENTIE, SOCIALE STEUN, KINDERMISHANDELING EN GEWELD

- Cottle, C. C., Lee, R. J., & Heilbrun, K. (2001). The prediction of criminal recidivism in juveniles: A meta-analysis. *Criminal Justice and Behavior*, 28, 367-394.
- Cullen, F. T. (1994). Social support as an organizing concept for criminology: presidential address to the academy of criminal justice sciences. *Justice Quarterly*, 11, 527-559.
- Cullen, F. T., Wright, J. P., & Chamlin, M. B. (1999). Social support and social reform: A progressive crime control agenda. *Crime & Delinquency*, 45, 188-207.
- Curtis, G. C. (1963). Violence breeds violence-perhaps? *American Journal of Psychiatry*, 120: 386-387.
- De Vogel, V., de Ruiter, C., Bouman, Y., & de Vries Robbé, M. (2012). *SAPROF: Richtlijnen voor het beoordelen van beschermende factoren boor gewelddadig gedrag - 2e editie*. Utrecht: De Forensische Zorgspecialisten.
- De Vries Robbé, M., Geers, K., Stapel, M., Hilterman, E., & de Vogel, V. (2014). *SAPROF Youth Version: Structured assessment of protective factors for violence risk – Youth Version*. Utrecht, The Netherlands: De Forensische Zorgspecialisten.
- De Vries Robbé, M., Veldhuizen, A., Vullings, K., Helmers, N., & van Hoof, L., (2015). *Protective factors for juvenile and young adult boys and girls*. Utrecht, The Netherlands: De Forensische Zorgspecialisten.
- Dienst Justitiële Inrichtingen (2014). *Tenuitvoerlegging van een straf of maatregel in een Justitiële Jeugdinstelling*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Dishion, T. J., Patterson, G. R., Stoolmiller, M., & Skinner, M. L. (1991). Family school, and behavioral antecedents to early adolescent involvement with antisocial peers. *Developmental Psychology*, 27(1), 172-180.
- Dodge, K., Dishion, T., & Lansford, J. (2006). *Deviant peer influences in programs for youth: Problems and solutions*. New York, NY: Guilford Press. 1-462.
- Eggen, A.T. J., & Goudriaan, H. (2010). Criminaliteit en opsporing. In: N.E. de Heer-de Lange, & S.N. Kalidien (Eds.) Criminaliteit en rechtshandhaving 2009. *Ontwikkelingen en samenhangen*, 77-108, Den Haag Uitgever: Boom Juridische uitgevers.
- Eltink, E. M. A., Van der Helm, P., Wissink, I. B., & Stams, G J. M. (2015). The relation between living group climate and reactions to social problem situations in detained adolescents: “I stabbed him because he looked mean at me”. *International Journal of Forensic Mental Health*, 1932-9903. doi: 10.1080/14999013.2015.1033110
- Fagan, J., Hansen, K. V., & Jang, M. (1983). *Profiles of chronically violent delinquents: Empirical test of an integrated theory*. Evaluating Juvenile Justice. Beverly Hills, Californië.: Sage.
- Fagan, A. A. (2003). The short- and long-term effects of adolescent violent victimization experienced within the family and community. *Violence and Victims*, 18, 445-459.
- Farrall, S. (2004). *Rethinking what works with offenders: Probation, social context and desistance from crime*. Cullompton, UK: Willan.

- Farrington, D. P. (1995). The development of offending and antisocial behaviour from childhood: key findings from the Cambridge study on delinquent development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 36, 929-964.
- Feshbach, S. (1980). Child abuse and the dynamics of human aggression and violence. In J. Gerbner, C. J. Ross, & E. Zigler (Eds.), *Child abuse: An agenda for action*. New York: Oxford University Press.
- Furman, W., & Buhrmester, D. (1992). Age and seks differences in perceptions of networks of personal relationships. *Child Development*, 63(1), 103-115. doi: 10.1111/j.1467-8624.1992.tb03599.x
- Garbarino, J., & Plantz, M. C. (1986). *Child abuse and juvenile delinquency: What are the links?* Troubled Youth, Troubled Families. New York: Aldine de Gruyter.
- Gelles, R. J. (1980). Violence in the family: A review of research in the seventies. *Journal of Marriage and the Family*: 873-885.
- Gibbs, J. (2003). *Moral development and reality: beyond the theories of Kohlberg and Hoffman*. California: Sage Publications.
- Gibbs, J. C., Potter, G. B. & Goldstein, A. P. (1995). *The EQUIP Program: Teaching youth to think and act responsibly through a peer helping approach*. Illinois: Research Press.
- Gibbs, J. C., Potter, G. B., Barriga, A. Q. & Liau, A. K. (1996). Developing the helping skills and prosocial motivation of aggressive adolescents in peer group programs. *Aggression and Violent Behavior*, 1, 283-305.
- Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, 373 (9657), 68-81.
- Giordano, P. C., Cernkovich, S. A., & Pugh, M. D. (1986). Friendships and delinquency. *American Journal of Sociology*, 91, 1170-1202.
- Grotevant, H. D., van Dulmen, M. H. M., Dunbar, N., Nelson-Christinedaughter, J., Christensen, M., Fan, X., & Miller, B. C. (2006). Antisocial behavior of adoptees and nonadoptees: Prediction from early history and adolescent relationships. *Journal of Research on Adolescence*, 16, 105-131.
- Hairston, C. F. (1988). Family ties during imprisonment: Do they influence future criminal activity? *Federal Probation*, 52, 48-52.
- Henneberger, A. K., Durkee, M. I., Truong, N., Atkins, A., & Tolan, P. H. (2013). The longitudinal relationship between peer violence and popularity and delinquency in adolescent boys: examining effects by family functioning. *Journal of Youth Adolescence*, 42, 1651-1660. doi: 10.1007/s10964-012-9859-3
- Hill, G. D., & Atkinson, M. P. (1988). Gender, familial control, and delinquency. *Criminology*, 26, 127-149.

JEUGDDELINQUENTIE, SOCIALE STEUN, KINDERMISHANDELING EN GEWELD

- Holt, N., & Miller, D. (1972). *Explorations in inmate-family relationships*. Sacramento: California Department of Corrections.
- Horwitz, A. V., Widom, C. S., McLaughlin, J., & White, H. R. (2001). The impact of childhood abuse and neglect on adult mental health: A prospective study. *Journal of Health and Social Behavior*, 42, 184–201.
- Kaal, H. L., Brand, F.J.M., & Van Nieuwenhuijzen, M. (2012). Serious juvenile offenders with and without intellectual disabilities. *Journal of Learning Disabilities and Offending Behaviour*, 2, 66–76. doi: 10.1108/20420921211280051
- Kakar, S. (1996). Child abuse and juvenile delinquency: a prospective study. *Australian & New Zealand journal of criminology*, 29 (1), p. 47-57. <https://doi.org/10.1177/000486589602900104>
- Kaniasty, K. Z., & Norris, F. H. (1993). A test of the social support deterioration model in the context of natural disaster. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 395–408.
- Kleeven, A. T. H., de Vries Robbé, M., Mulder, E. A., van Genabeek, M. P. A., & Popma, A. (2017). *Risicotaxatie Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd: risico- en beschermende factoren voor gewelddadig gedrag bij jongeren en jongvolwassenen*. Onderzoeksprotocol. Amsterdam: de Bascule, De Forensische Zorgspecialisten, Academische Werkplaats Forensische Zorg voor Jeugd.
- Klein, V., Yoon, D., Briken, P., Turner, D., Spehr, A., & Rettenberger, M. (2012). Assessment of accused juvenile sex offenders in germany: A comparison of five different measures. *Behavioral Sciences & the Law*, 30(2), 181-195. doi: 10.1002/bsl.2006
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A., Lozano, R. (2002). World report on violence and health. Geneva: World Health Organization, *The Lancet*, 360.
- Lansford, J. E., Dodge, K. A., Pettit, G. S., Bates, J. E., Crozier, J., & Kaplow, J. (2002). Long-term effects of early child physical maltreatment on psychological, behavioral, and academic problems in adolescence: A 12-year prospective study. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 156, 824–830.
- Laub, J. H., & Sampson, R. J. (1988). Unraveling families and delinquency: a reanalysis of the gluecks' data. *Criminology*, 26, 355-379.
- Leeman, L. W., Gibbs, J. C., & Fuller, D. (1993). Evaluation of a multi-component group treatment program for juvenile delinquents. *Aggressive Behavior*, 19(4), 281-292.
- Lipsey, M. W. (2009). The primary factors that characterize effective interventions with juvenile offenders: a meta-analytic overview. *Victims and Offenders*, 4, 124-147.
- Liu, H., Li, Y., & Guo, G. (2015). Gene by social-environment interaction for youth delinquency and violence: thirty-nine aggression-related genes. *Social Forces*, 93(3), 881-903. doi: 10.1093/sf/sou086

- Lodewijks, H., Doreleijers, T., de Ruiter, C., & de Wit-Grouls, H., (2003). *SAVRY: Handleiding voor de gestructureerde risicotaxatie van gewelddadig gedrag bij jongeren - Geautomatiseerde Nederlandse vertaling*. Zutphen, The Netherlands: Rentray.
- Lodewijks, H. P. B. (2007). Interventies bij jongeren in justitiële behandelinrichtingen: de stand van zaken. *Tijdschrift voor Psychotherapie*, 33, 82-101.
- Loeber, R., Farrington, D. P., Stouthamer-Loeber, M., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (1998). The development of male offending: Key findings from the first decade of the Pittsburgh Youth Study. *Studies on Crime & Crime Prevention*, 7, 141-171.
- Lösel, F., & Farrington, D. P. (2012). Direct protective and buffering protective factors in the development of youth violence. *American Journal of Preventive Medicine*, 43, S8-S23.
- Marcenko, M., Kemp, S. P., & Larson, N. C. (2000). Childhood experiences of abuse, later substance use, and parenting outcomes among low income mothers. *American Journal of Orthopsychiatry*, 70(3), 316–326.
- McLewin, L. A., & Muller, R. T. (2006). Attachment and social support in the prediction of psychopathology among young adults with and without a history of physical maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 30, 171–191.
- Meadows, S. O. (2007). Evidence of parallel pathways: gender similarity in the impact of social support on adolescent depression and delinquency. *Social Forces*, 85(3), 1143-1167.
- Minor, K., Wells, J., & Angel, E. (2008). Recidivism among juvenile offenders following release from residential placements: Multivariate predictors and gender differences. *Journal of Offender Rehabilitation*, 46, 171-188.
- Moffitt, T., Caspi, A., Rutter, M., & Silva, P. (2001). *Sex differences in antisocial behavior: conduct disorder, delinquency, and violence in the Dunedin longitudinal study*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nagin, D., & Tremblay, R. E. (1999). Trajectories of boys' physical aggression, opposition, and hyperactivity on the path to physically violent and nonviolent juvenile delinquency. *Child Development*, 70(5), 1181–1196.
- Norman, R.E., Byambaa, M., Rumna, D., Butchart, A., Scott, J., & Vos, T. (2012). The longterm health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: A systematic review and meta-analysis. *PLoS Med* 9, e1001349. doi:10.1371/journal.pmed.1001349
- Osgood, D.W., & O'Neill Briddell, L. (2006). Peer effects in juvenile justice. *Deviant peer influences in programs for youth: problems and solutions*, 141-161. New York: Guilford Press.
- Patternoster, R., & Brame, R. (1998). The structural similarity of processes generating criminal and analogous behaviors. *Criminology*, 36, 633-669.
- Pepin, E., & Banyard, V. L. (2006). Social support: A mediator between child maltreatment and developmental outcomes. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(4), 617–630.

- Schumm, J. A., Briggs-Phillips, M., & Hobfoll, S. E. (2006). Cumulative interpersonal traumas and social support as risk and resiliency factors in predicting PTSD and depression among inner-city women. *Journal of Traumatic Stress, 19*(6), 825–836.
- Smith, E. P., Faulk, M., & Sizer, M. A. (2016). Exploring the meso-system: the roles of community, family, and peers in adolescent delinquency and positive youth development. *Youth & Society, 48*(3), 318-343.
- Smith, C., & Thornberry, T. P. (1995). The relationship between child maltreatment and adolescent involvement in delinquency. *Criminology, 33*, 451-481.
- Sperry, D. M., & Widom, C. S. (2013). Child abuse and neglect, social support, and psychopathology in adulthood: A prospective investigation. *Child Abuse & Neglect, 37*, 415-425.
- Stouthamer-Loeber, M., Loeber, R., Homish, D. L., & Wei, E. (2001). Maltreatment of boys and the development of disruptive and delinquent behavior. *Development and Psychopathology, 13*, 941-955.
- Travis, J., Solomon, A. L., & Waul, M. (2001). *From prison to home: The dimensions and consequences of prisoner reentry*. Washington, DC: Urban Institute.
- Van der Helm, G. H. P. (2011). *First do no harm. Living group climate in secure juvenile correctional institutions*. Amsterdam, The Netherlands: SWP.
- Van der Laan, A. M., & Blom, M. (2010). Jeugdcriminaliteit in de periode 1996-2010: Ontwikkelingen in zelfgerapporteerde daders, door de politie aangehouden verdachten en strafrechtelijke daders op basis van de Monitor Jeugdcriminaliteit 2010. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum; Ministerie van Veiligheid en Justitie. Geraadpleegd op www.wodc.nl
- Van Ijzendoorn, R., Prinzie, P., Euser, E. M., Groeneveld, M. G., Brilleslijper-Kater, S. N., Van Noort-van der Linden, A. M. T., Bakermans-Kranenburg, M. J., Juffer, F., Mesman, J., Klein Velderman, M., San Martin Beuk, M. (2005). De Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen. Leiden, Nederland: WODC, Universiteit Leiden; 2007.
- Vaux, A. (1988). *Social support: Theory, research, and intervention*. New York: Praeger.
- Viljoen, S., Viljoen, J. L., Nicholls, T. L., & de Vries Robbé, M. (2016). *The Role of Protective Factors in Forensic Risk Assessments*. In R. Roesch & A.N. Cook (Eds.), *Handbook of Forensic Mental Health Services*. Submitted for publication.
- Visher, C. A., & Travis, J. (2003). Transitions from prison to community: Understanding individual pathways. *Annual Review of Sociology, 29*, 89-113.
- Vlaardingerbroek, P., Hoeve, M., & Asscher, J. (2010). Jeugdrecht en jeugdbescherming b. onderdeel sociaal-wetenschappelijk aspect. *Delikt en Delinkwent, 3*, 15-23.
- Vorrath, H. H. & Brendtro, L. K. (1985). *Positive Peer Culture* (2nd edition). Hawthorne, New York: Aldine.

- Vranceanu, A., Hobfoll, S. E., & Johnson, R. J. (2007). Child multi-type maltreatment and associated depression and PTSD symptoms: The role of social support and stress. *Child Abuse & Neglect*, *31*, 71–84.
- Widom, C. S. (1989). Child abuse, neglect and violent criminal behavior. *Criminology*, *27*, 251–271.
doi: 10.1111/j.1745-9125.1989.tb01032
- Widom, C. S. (1989). Does violence beget violence? A critical examination of the literature. *Psychological Bulletin*, *106*, 3-28.
- Widom, C. S., & Maxfield, M. G. (2001). *An update on the “cycle of violence” (NCJ 184894)*. Washington, DC: National Institute of Justice.

Bijlage

Bijlage 1 Protocol ten behoeve van deelname participanten

“De regeling inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst uit het Burgerlijk Wetboek (Boek 7, titel 7, afdeling 5 BW) stelt dat het medisch dossier alleen ter inzage mag worden aangeboden aan de zorgverlener en degenen die betrokken zijn bij de behandeling. De zorgverlener mag geen enkele informatie aan derden verstrekken, tenzij de patiënt daar uitdrukkelijk toestemming voor gegeven heeft. Artikel 458 lid 1 stelt echter dat in afwijking op bovengenoemde regel, zonder toestemming van de patiënt ten behoeve van statistiek of wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de volksgezondheid aan een ander inlichtingen over de patiënt of inzage in de bescheiden wordt vertrekt indien:

- a. Het vragen van toestemming in redelijkheid niet mogelijk is met de betrekking tot de uitvoering van het onderzoek is voorzien in zodanige waarborgen, dat de persoonlijke levenssfeer van de patiënt niet onevenredig wordt geschaad, of
- b. Het vragen van toestemming, gelet op de aard en het doel van het onderzoek, in redelijkheid niet kan worden verlangd en de hulpverlener zorg heeft gedragen dat de gegevens in zodanige vorm worden verstrekt dat herleiding tot individuele natuurlijke personen redelijkerwijs wordt voorkomen.

Gezien het een retrospectief onderzoek betreft met patiëntendossiers van inmiddels uitgestroomde jongeren wordt het vragen van toestemming in redelijkheid niet mogelijk geacht. De persoonlijke levenssfeer van de patiënt wordt echter niet geschaad. De gegevens worden anoniem verwerkt, zijn hiermee niet herleidbaar, en zullen alleen op groepsniveau gepresenteerd worden. Het huidige onderzoek dient een algemeen belang en kan niet zonder de desbetreffende gegevens uitgevoerd worden. Er zullen enkel patiëntendossiers ingezien worden voor zover de betrokken patiënt tegen de verstrekking geen uitdrukkelijk bezwaar verleend heeft” (Kleeven, de Vries Robbé, Mulder, van Genabeek, & Popma, 2017).

Bijlage 2 Items SAPROV-YV

SAPROV-YV

Item ‘Ouders/verzorgers’: *“het hebben van een positieve ouder-kindrelatie met ten minste één prosociale ouder/verzorger, die de jongere leeftijdsadequate emotionele ondersteuning biedt. (...) Er dient sprake te zijn van wederkerigheid in de relatie”* (De Vries Robbé, Geers, Stapel, Hilterman, & de Vogel, 2014).

Item ‘Leeftijdsgenoten’: *“de omgang met en sociale steun van prosociale leeftijdsgenoten/vrienden. Het gaat hierbij zowel om de positieve invloed die vrienden hebben op de jongere, als om het goede voorbeeld of rolmodel dat zij bieden. (...) Bij het beoordelen van de kwaliteit van de relatie dient zowel gekeken te worden naar de wederkerigheid en gelijkwaardigheid binnen de relatie als naar de stabiliteit van de relatie”* (De Vries Robbé et al., 2014).

Item ‘Andere ondersteunende relaties’: *“andere aanwezige prosociale steunfiguren buiten ouders/verzorgers of leeftijdsgenoten. Het betreft personen binnen het sociale netwerk die vanuit hun relatie met de jongere een positieve invloed hebben, zoals broers/zussen, andere familieleden, intieme relatie, (sport)coaches, burens, etc.”* (De Vries Robbé et al., 2014).